YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaosto)
29 päivänä tammikuuta 2004 *

Asiassa C-381/02,

jonka Cour d'appel de Caen (Ranska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Association comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagne (Cerafel)

vastaan

François Faou ja

GAEC de Kerlidou

ennakkoratkaisun hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä 18 päivänä toukokuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1035/72 (EYVL L 118, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.11.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3284/83 (EYVL L 325, s. 1), 15 b artiklan 8 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Rosas, A. La Pergola, S. von Bahr ja K. Lenaerts,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Cour d'appel de Caen on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.10.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.10.2002, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä 18 päivänä toukokuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1035/72 (EYVL L 118, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.11.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3284/83 (EYVL L 325, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1035/72), 15 b artiklan 8 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty riita-asiassa, jossa Association comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagne (jäljempänä Cerafel) on nostanut kanteen Faouta ja GAEC de Kerlidouta vastaan vaatien näitä suorittamaan vuosilta 1992 ja 1993 luonnonmukaisesti viljellyn kukkakaalin tuotantoon perustuvat maksut, jotka viimeksi mainittujen väitetään olevan velkaa tälle järjestölle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännökset

3 Hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä säädetään asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 1 kohdassa seuraavaa:

"Siinä tapauksessa että tietyllä talousalueella toimiva

— tuottajajärjestö

tai

— samat säännöt vahvistaneiden tuottajajärjestöjen yhdistys

katsotaan tämän alueen tuotannon ja tuottajien osalta tietyn tuotteen suhteen edustavaksi järjestöksi tai yhdistykseksi, kyseinen jäsenvaltio voi tämän järjestön tai yhdistyksen hakemuksesta alueen tuottajia kuultuaan ensimmäisenä, toisena ja kolmantena soveltamisvuonna määrätä tällä alueella toimivia ja näihin järjestöihin tai yhdistyksiin kuulumattomia tuottajia sitoviksi

a) 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitetut tietojen antamista koskevat säännöt,

b) 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut tuotantoa koskevat säännöt,

c) 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut markkinointia koskevat säännöt,

d) liitteessä II tarkoitettujen tuotteiden osalta järjestön tai yhdistyksen vahvistamat markkinoilta vetämistä koskevat säännöt — —,

edellyttäen kuitenkin että näitä sääntöjä on jo sovellettu ainakin yhden vuoden ajan."

4 Asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 1 kohdan d alakohdassa viitataan liitteeseen II, jossa tarkoitettuihin tuotteisiin kukkakaali kuuluu.

5 Asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 8 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Edellä 1 kohtaa soveltaessaan kyseinen jäsenvaltio voi päättää, että tuottajan, joka ei ole liittynyt jäseneksi, on maksettava järjestölle tai mahdollisesti yhdistykselle kokonaan tai osittain ne maksut, joita jäsentuottajat suorittavat, ja näin siltä osin kuin kysymys on maksuista, joiden tarkoituksena on kattaa

— hallinnollisia kuluja, jotka johtuvat 1 kohdassa tarkoitetun järjestelmän soveltamisesta,

— kuluja, jotka aiheutuvat järjestön tai yhdistyksen suorittamista, koko talousaluetta hyödyttävistä tutkimustehtävistä, markkinatutkimuksista ja myynninedistämistoimenpiteistä."

6 Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa 24 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2092/91 (EYVL L 198, s. 1), jota

sovelletaan jalostamattomiin kasvinviljelytuotteisiin, 3 artiklassa tarkennetaan, että "asetusta sovelletaan rajoittamatta kuitenkaan 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoa, valmistusta, kaupan pitämistä, etiketöintiä ja tarkastusta koskevien yhteisön säännösten soveltamista".

Kansalliset säännökset

7 Asetuksen N:o 1035/72 15 b artikla on pantu täytäntöön Ranskassa erityisesti 18.6.1992 annetulla ministeriön asetuksella, joka koski comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagnen vahvistamien sääntöjen soveltamisalan laajentamista (JORF 28.6.1992, s. 8469).

8 Tämän asetuksen 1 §:ssä säädetään, että Cerafelin laatimat tietojen antamista koskevat säännöt ja tuotantoa ja markkinointia koskevat säännöt sekä velvoite noudattaa yksityiskohtaisia interventiosääntöjä ja vetäytymishintoja laajennetaan koskemaan kaikkia kukkakaalin tuottajia erikseen määritellyissä departementeissa.

9 Kyseisen asetuksen 3 §:ssä annetaan Cerafelille oikeus periä tuottajien yhteenliittymiin kuulumattomilta tuottajilta maksuja, joiden suuruus vahvistetaan myöhemmin annettavassa asetuksessa. Nämä maksut tilitetään Cerafelin perustamaan hallintotoiminnan rahastoon hallintomenoihin käytettäviksi sekä tuki-, selvitys- ja tutkimusrahastoon, jonka Cerafel mahdollisesti perustaa kattaakseen yleisluonteisten ja alueen koko tuotantoa hyödyttävien toimien menot.

10 Tällä perusteella annetaan vuosittain asetukset, joissa määrätään niiden maksujen perimisen ehdoista, joita Cerafel voi vaatia niiltä kukkakaalin tuottajilta, jotka eivät ole tämän järjestön jäseniä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

11 Faou ja GAEC de Kerlidou ovat luonnonmukaisesti viljellyn kukkakaalin tuottajia, ja Cerafel vaatii niitä maksamaan tuotantomaksut vuosilta 1992 ja 1993.

12 Tribunal d'instance de Morlaix (Ranska) hylkäsi Cerafelin vaatimukset sillä perusteella, että ei ole olemassa mitään sellaista säännöstä, joka velvoittaisi luonnonmukaista tuotantoa harjoittavat maanviljelijät maksamaan maksuja tälle järjestölle.

13 Cour d'appel de Rennes (Ranska) kumosi edellä mainitun päätöksen 17.3.1998 antamallaan tuomiolla ja hyväksyi Cerafelin vaatimukset nimenomaan sillä perusteella, että asetuksen N:o 2092/91 3 artiklan nojalla jalostamattomien maataloustuotteiden tuotantoa koskevat yhteisön säännökset soveltuvat luonnonmukaisesti viljeltyihin tuotteisiin.

14 Cour de cassation (Ranska) kumosi 22.5.2001 antamallaan tuomiolla Cour d'appel de Rennes'n tuomion oikeudellisen perustan puutteellisuuden vuoksi, ja siirsi asian Cour d'appel de Caenin käsiteltäväksi. Cour de cassation moitti Cour

d'appel de Rennesiä siitä, että se ei ollut selvittänyt sitä, onko luonnonmukaisesti tuotettujen vihannesten tuotannolle asetettu tuotantoa ja markkinointia koskevia sääntöjä, jotka ovat erilaisia kuin Cerafelin laatimat säännöt, kun taas yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-117/99, Unilet ja Le Bars, 13.7.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-6077) perustellusti, että silloin kun tietyn tuottajajärjestön laatimia tiettyjä tuotantoa ja markkinointia koskevia sääntöjä, joista on tehty tähän järjestöön kuulumattomia tuottajia sitovia, sovelletaan ainoastaan osittain tai ei ollenkaan tuotteisiin, joihin sovelletaan erilaisia tuotanto- ja myyntimenetelmiä, jäsenvaltiolla on oikeus asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 8 kohdan perusteella olla saattamatta joitakin näistä tuottajista maksuvelvollisuuden alaisiksi.

15 Näillä perusteilla Cour d'appel de Caen on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voiko jäsenvaltio syrjintäkiellon periaatetta loukkaamatta soveltaa 18.5.1972 annetun neuvoston asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 8 kohtaa siten, että se velvoittaa tietyn talouskomitean alueella toimivat tuottajat, jotka eivät kuulu tähän tuottajajärjestöön, noudattamaan tiettyjä tuotantoa ja myyntiä koskevia sääntöjä ja asettaa niille velvollisuuden suorittaa kokonaan tai osittain maksut, jotka järjestön jäsentuottajat maksavat, tekemättä eroa sen perusteella, toimivatko nämä tuottajat, jotka eivät ole sen jäseniä, vai eivät sellaisella lailla säännellyllä tuotantolinjalla, kuten luonnonmukaisten tuotteiden tuotantolinja, joka tekee kyseisen talouskomitean toiminnan näiden kannalta täysin merkityksettömäksi tai sellaiseksi, että sillä on vain satunnaisesti tai poikkeuksellisesti merkitystä näiden tuottajien kannalta?"

Ennakkoratkaisukysymys

16 Kun otetaan huomioon, että ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, yhteisöjen

tuomioistuin on työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoittanut ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ratkaisevansa asian perustellulla määräyksellä sekä kehottanut jäsenvaltioita ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja muita osapuolia esittämään mahdolliset huomautuksensa asiasta.

17 Faou, GAEC de Kerlidou, Ranskan hallitus ja komissio eivät ole vastustaneet sitä, että yhteisöjen tuomioistuin oikeuskäytäntöönsä viitaten ratkaisee asian perustellulla määräyksellä. Cerafel on väittänyt, että vastausta ennakkoratkaisukysymykseen, joka koskee maatalousmaksujen perimistä tiettyjen tuotteiden osalta, ei voida johtaa edellä mainitussa asiassa Unilet ja Le Bars annetusta tuomiosta, joka koski täydellistä vapautusta tällaisten maksujen suorittamisesta.

18 GAEC de Kerlidou, Ranskan hallitus ja komissio ovat asiakysymyksen osalta yhtä mieltä siitä, että asiassa Unilet ja Le Bars annettua tuomiota on tulkittava siten, että asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklassa annetaan jäsenvaltioille harkintavalta, jota käytettäessä on kunnioitettava tuottajien välistä syrjintäkiellon periaatetta, joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tapauksia ei kohdella samalla tavalla.

19 Siitä, ovatko luonnonmukaista viljelyä harjoittavat maanviljelijät rinnastettavassa vai erilaisessa tilanteessa verrattuna muihin tuottajiin, on erilaisia näkökantoja. GAEC de Kerlidou väittää, että tilanne on erilainen. Ranskan hallitus katsoo, että luonnonmukaista viljelyä harjoittavat maanviljelijät hyötyvät, ainakin osittain, Cerafelin toiminnasta. Komissio katsoo, että harkintavaltaa käytettäessä on otettava huomioon sekä välittömät että välilliset edut ja että harkintavalta kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle.

20 Aluksi on syytä huomioida, että luonnonmukaisesti tuotettuja maataloustuotteita koskevia säännöksiä sovelletaan, kuten asetuksen N:o 2092/91 3 artiklassa

tarkennetaan, rajoittamatta kuitenkaan 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoa, valmistusta, kaupan pitämistä, etiketöintiä ja tarkastusta koskevien yhteisön säännösten soveltamista. Tästä seuraa, että asetusta N:o 1035/72 sovelletaan luonnonmukaisesti tuotettuihin tuotteisiin.

21 Asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklassa annetaan jäsenvaltiolle tietty oikeus mahdollisuuden muodossa. Tämän säännöksen 1 kohdan sanamuodon mukaan kyseinen jäsenvaltio voi nimittäin määrätä yhteenliittymiin kuulumattomia tuottajia sitoviksi tietyt säännöt, jotka tuottajajärjestö tai tuottajajärjestöjen yhdistys on laatinut. Säännöksen 8 kohdan mukaan sen 1 kohtaa sovellettaessa jäsenvaltio voi päättää, että yhteenliittymiin kuulumattomien tuottajien on maksettava järjestölle tai yhdistykselle kokonaan tai osittain ne maksut, joita jäsentuottajat suorittavat (em. asia Unilet ja Le Bars, tuomion 19 kohta).

22 Jäsenvaltioilla on siis asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklassa säädetyin edellytyksin harkintavaltaa, jota ne voivat käyttää yhteisön oikeudessa asetetuin rajoituksin (em. asia Unilet ja Le Bars, tuomion 20 kohta).

23 Näihin rajoituksiin kuuluu se periaate, että kaikki syrjintä yhteisön tuottajien välillä on kiellettyä, kuten EY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 34 artiklan 2 kohta) määrätään. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tapauksia ei kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. etenkin asia C-354/95, National Farmers' Union ym., tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4559, 61 kohta ja edellä mainittu asia Unilet ja Le Bars, tuomion 23 kohta).

24 Yhteisöjen tuomioistuin on tätä periaatetta soveltaen todennut edellä mainitussa asiassa Unilet ja Le Bars annetun tuomion 28 kohdassa, että kun jäsenvaltio on soveltanut tämän säännöksen 1 kohtaa säätäen tietyn tuottajajärjestön laatimien tuotantoa ja myyntiä koskevien sääntöjen velvoittavan tähän järjestöön kuulumattomia järjestön alueella toimivia tuottajia, sillä on oikeus saman tuotteen osalta olla saattamatta maksuvelvollisuuden alaisiksi näistä järjestöön kuulumattomista tuottajista tiettyjä tuottajia siltä osin kuin näiden tuotanto ei ole tarkoitettu tuoretuotteiden markkinoille vaan teolliseen jalostukseen.

25 Yhteisöjen tuomioistuin on perustellut tätä tulkintaa sillä, että koska nämä tapaukset ovat näin ollen objektiivisesti erilaiset, se, että niitä kohdellaan eri tavoin, ei siten loukkaa syrjintäkiellon yleistä oikeusperiaatetta (em. asia Unilet ja Le Bars, tuomion 27 kohta).

26 Pääasiassa esitetty kysymys koskee jäsenvaltion, joka soveltaa asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 1 kohtaa, mahdollisuutta velvoittaa tämän säännöksen 8 kohdan perusteella tietyt tuottajat, jotka eivät ole jäseniä, suorittamaan maksuja tuotteista, jotka tosin ovat luonteeltaan samanlaisia mutta joilla on erityisiä ominaisuuksia.

27 Edellä mainitussa asiassa Unilet ja Le Bars annetun tuomion perusteluista seuraa selvästi, että on vastoin syrjintäkiellon periaatetta, että asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklassa jäsenvaltioille annettua harkintavaltaa käytetään siten, että erilaisia tapauksia kohdellaan samalla tavoin.

28 Tässä suhteessa on muistettava, että asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiolle annettu mahdollisuus päättää, että yhteenliittymiin kuulumattomien tuottajien on kokonaan tai osittain suoritettava tuottaja-

järjestölle tai tuottajajärjestöjen yhdistykselle ne maksut, joita jäsentuottajat suorittavat, koskee ainoastaan maksuja, joiden tarkoitus on kattaa tiettyjä kuluja eli hallinnollisia kuluja, jotka johtuvat kyseisen järjestön tai yhdistyksen laatimien sääntöjen soveltamisalan laajentamisesta, ja kuluja, jotka johtuvat järjestön tai yhdistyksen suorittamista tutkimustehtävistä, markkinatutkimuksista ja myynninedistämistoimenpiteistä (em. asia Unilet ja Le Bars, tuomion 24 kohta).

29 Kansallisten tuomioistuinten asiana on näin ollen arvioida, ottaen huomioon koko todistusaineisto, joka niille on esitetty, ovatko ja missä määrin tietyt tuottajat, jotka eivät ole jäseniä tuottajajärjestössä, jonka tuotantoa ja myyntiä koskevat säännöt velvoittavat sen taloudellisella toiminta-alueella toimivia tuottajia, objektiivisesti tarkasteltuna erilaisessa tilanteessa kuin tuottajat, jotka ovat jäseniä, etenkin sikäli kuin järjestön hyväksymät säännöt eivät sovellu tai soveltuvat ainoastaan poikkeuksellisesti niiden tuottajien tuotteisiin, jotka eivät ole jäseniä, ja että järjestön toimenpiteillä on vain välillisesti tai välittömästi satunnainen ja poikkeuksellinen merkitys kyseisten tuotteiden osalta.

30 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1035/72 15 b artiklan 1 ja 8 kohtaa on tulkittava seuraavasti:

— Jäsenvaltio, joka on soveltanut kyseistä 1 kohtaa siten, että se velvoittaa tietyn tuottajajärjestön alueella toimivat tuottajat, jotka eivät kuulu tähän tuottajajärjestöön, noudattamaan tiettyjä tämän tuottajajärjestön laatimia tuotantoa ja myyntiä koskevia sääntöjä, ei voi syrjintäkiellon periaatetta loukkaamatta soveltaa kyseisen säännöksen 8 kohtaa ja asettaa viimeksi mainituille velvollisuutta suorittaa kokonaan tai osittain maksut, jotka järjestön jäsentuottajat maksavat, tutkimatta sitä, ovatko nämä tuottajat objektiivisesti tarkasteltuna erilaisessa tilanteessa kuin jäsentuottajat.

— Tuottajat, jotka eivät ole tuottajajärjestön jäseniä, ovat objektiivisesti tarkasteltuna erilaisessa tilanteessa kuin tuottajat, jotka ovat jäseniä, silloin kun järjestön hyväksymät säännöt eivät sovellu tai soveltuvat ainoastaan poikkeuksellisesti heidän tuotteisiinsa ja kun järjestön toimenpiteistä on vain välillisesti tai välittömästi poikkeuksellista hyötyä kyseisille tuotteille.

— Kansallisten tuomioistuinten asiana on arvioida tältä osin esitettyä todistusaineistoa.

Oikeudenkäyntikulut

31 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Cour d'appel de Caenin 17.10.2002 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä 18 päivänä toukokuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1035/72, sellaisena kuin se on muutettuna 14.11.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3284/83, 15 b artiklan 1 ja 8 kohtaa on tulkittava seuraavasti:

— Jäsenvaltio, joka on soveltanut kyseistä 1 kohtaa siten, että se velvoittaa tietyn tuottajajärjestön alueella toimivat tuottajat, jotka eivät kuulu tähän tuottajajärjestöön, noudattamaan tiettyjä tämän tuottajajärjestön laatimia tuotantoa ja myyntiä koskevia sääntöjä, ei voi syrjintäkiellon periaatetta loukkaamatta soveltaa kyseisen säännöksen 8 kohtaa ja asettaa viimeksi mainituille velvollisuutta suorittaa kokonaan tai osittain maksut, jotka järjestön jäsentuottajat maksavat, tutkimatta sitä, ovatko nämä tuottajat objektiivisesti tarkasteltuna erilaisessa tilanteessa kuin jäsentuottajat.

— Tuottajat, jotka eivät ole tuottajajärjestön jäseniä, ovat objektiivisesti tarkasteltuna erilaisessa tilanteessa kuin tuottajat, jotka ovat jäseniä, silloin kun järjestön hyväksymät säännöt eivät sovellu tai soveltuvat ainoastaan poikkeuksellisesti heidän tuotteisiinsa ja kun järjestön toimenpiteistä on vain välillisesti tai välittömästi poikkeuksellista hyötyä kyseisille tuotteille.

— Kansallisten tuomioistuinten asiana on arvioida tältä osin esitettyä todistusaineistoa.

Annettiin Luxemburgissa 29 päivänä tammikuuta 2004.

R. Grass — P. Jann

kirjaaja — ensimmäisen jaoston puheenjohtaja